

ceumannan 5

ceumannan 5

Aonad 3.2
Saoghal nan Eucorach
Earrannan Èisteachd

Aonad 3.2 Saoghal nan Eucorach

Earrann 1 an cois Eacarsaich 3a

Murt

Neach-naidheachd: Tha fireannach òg air bàsachachadh an dèidh a lorg air cladach air taobh sear Mhuile tràth madainn an-diugh. Bha e air a dhroch leòn agus chaidh a thoirt ann a' heileacoptair dhan ospadal Rìoghail ann an Glaschu far an do chaochail e. Cha deach ainmeachadh fhathast.

Aig an ìre seo, chan eil am poileas deònach innse dè dh'adhbhraich bàs an duine, ach thathas a' creidsinn gun deach losgadh gunna a chluinntinn faisg air a' chladach goirid an dèidh meadhan-oidhche. Bhruidhinn am BBC ris an Àrd-inspeactair Eairdsidh MacPhàil na bu thràithe an-diugh:

Polieas: “Tha muinntir an eilein air an uabhasachadh le seo. Chan àbhaist rudan mar seo tachairt san sgìre seo. 'S e rannsachadh muirt a tha seo a-nis. Tha tòrr fiosrachaidh againn agus tha sinn gu math misneachail gun lorg sinn an neach a rinn e.”

Neach-naidheachd: Tha am poileas ag iarraidh bruidhinn ri duine sam bith a bha faisg air a' chladach (aig muir no air tìr) eadar ochd uairean a-raoir agus trì uairean sa mhadainn. Chaidh aithisg a chur gu Neach-casaid a' Chrùin.

Earrann 2

an cois Eacarsaich 5a

Peadar Tobin

Ann an 2006 chaidh an sreath-mhurtair iomraiteach, Peadar Tobin a ghlacadh agus a chur dhan phrìosan ann an Dùn Èideann. Tha cuid a dhaoine a' creidsinn gur esan Iain a' Bhìobaill.

Chaidh a dhearbhadh gun do mhurt Tobin trì uir bhoireannach òga eadar 1991 agus 2006 — Vicky Hamilton, Dinah Nic Neacail agus Angelika Kluk. Bha Tobin ceathrad 's a còig bliadhna a dh'aois ann an 1991 nuair a chaidh Vicky agus Dinah a dhìth. Lorg na poilis iad air an tiodhlacadh anns a' ghàradh aig Tobin ann an 2007.

A rèir eùcoir-eòlaichean, 's àbhaist do shreath-mhurtairean tòiseachadh a' murt eadar aoisean ochd-deug agus fichead 's a ceithir. Tha e uabhasach mì-chumanta gum biodh iad a' tòiseachadh aig aois nas sine. Mar sin, tha amharas ann nach e Vicky Hamilton a' chiad tè a mhurt e.

Saoil an e Tobin a mhurt Patricia Docker, Jemima NicDhòmhnail agus Helen Puttock? Tha am poileas a-nis a' rannsachadh 13 murtan eile co-cheangailte ri Tobin. Ach, tha e coltach gu bheil Tobin air bòstadh ri prìosanaich eile gu bheil e air 48 boireannaich a mhurt.

Earrann 3

an cois Eacarsaich 6a

A' dol às àicheadh nan casaidean

Chaidh boireannach aois seachd-deug a chur an grèim madainn an-dè aig port-adhair Steòrnabhaigh nuair a chaidh drogaichean luach trì mìle not a lorg na màileid. Bha Murdina Ghrannnd à Bràgar ann an Eilean Leòdhais a' tilleadh dhachaigh à Dùn Èideann far an robh i air a bhith a' tadhal air a h-athair anns an ospadal. Chaidh a toirt gu stèisean poilis Steòrnabhaigh airson ceasnachadh far an deach a cumail fad ceithir uairean fichead. Tha a' Bhean Uasal Ghrannnd a' dol às àicheadh nan casaidean. Nochdaidh i sa chùirt madainn a-màireach.

Earrann 4**an cois Eacarsaich 7a***Naidheachd bàis*

Feasgar math. Seo na naidheachdan aig aon uair deug le Sandra Mhoireach. Chaidh boireannach fhaighinn marbh air tràigh ann an Eilean Dhiùraigh. Chaidh corp Anna Nic Phàrlain a lorg tràth madainn an-diugh às dèidh dhi a dhol air chall feasgar an-dè fhad 's a bha i fhèin agus a piuthar a' buain feamainn. Thathas a' creidsinn gun deach a bàthadh. Tha teaghlach a' bhoireannaich (duine agus trìuir chloinne) uabhasach troimh-a-chèile mu na thachair. Chan eil na poilis air innse fhathast a bheil càil amharasach mun a' bhàs. Thèid aithisg a chur gu Neach-casaid a' Chrùin.

Earrann Bhidio 1**an cois 7c***Bhidio-ciùil*

Faclan an òrain air a sheinn le Ceitlin LR Nic a' Ghobhainn air a thoirt bhon bhidio Film G *A' Bhean Eudach*.

<http://filmg.co.uk/en/films/1135/>

www.youtube.com/watch?v=V0osBGp5PAY

A' bhean ud thall hùg ò

Girl over yonder

An cois na tràghad hùg ò

On the shore

Sìn do chas dhomh hao ri ò ro

Stretch out your leg to me

Sìn do làmh dhomh hùg ò

Stretch out your hand to me

An truagh leat bean òg? hùg ò

Have you no pity for a young wife?

Is i ga bàthadh? hùg ò

Whom is drowning?

Cha truagh, cha truagh hao ri ò ro

You have no pity

'S beag do chàs dhi hùg ò

Little do you care

Dùil agad fhèin hùg ò

You are planning

Bhith nam àite hùg ò

To take my place

Mo thruaighe a-nochd hao ri ò ro

My misery tonight

Gaoir mo phàistean hùg ò

The cry of my children

Bu dùmhail m' iodhlann hùg ò

Full was my stackyard

Bu lìonte 'n àtha hùg ò

The barn was well packed

Bu lìonmhòr mo chro-laoigh hao ri ò ro

Plentiful were my calving cows

Is m' aighean dàra hùg ò

And my bulling heifers

'S e an t-àilgheas mòr hùg ò	It was a great desire
Chuir dhan tràigh mi hùg ò	That sent me to the shore
'S e an duileasg donn hao ri ò ro	It was the brown dulse
Rinn mo bhàthadh hùg ò	That drowned me

Earrann 5**an cois Eacarsaich 7d***A' Bhean Eudach*

On a beautiful autumn's day, Anna and her sister Catriona were on the shore gathering seaweed. After filling their creels they sat on the rocks to rest in the warm sunshine. Anna was so tired she laid her head in her sister's lap and drifted off to sleep. Little did Anna know that she was soon to take her last breaths on that very rock at the hands of her jealous sister...

“S math gu bheil thu fhèin an seo, a Chatrìona,” thuirt Anna nuair a shuidh i air creag còmhla ri a piuthar. “Tha Alasdair cho trang le obair na croite agus tha a’ chlann gam fhàgail cho sgìth. Tha thu fhèin an-còmhnaidh ann airson mo chuideachadh agus tha mi taingeil airson sin. Tha sinn cho rèidh, ach... Feumaidh mi bruidhinn riut...” Choimhead Anna sìos, mar gun robh rudeigin a’ cur dragh oirre. Dh’fhàs Catrìona rudeigin an-fhoiseil nuair a chunnaic i seo. Bhon a’ chiad latha a thàinig i a dh’fhuireach còmhla ri teaghlach Anna o chionn bliadhna, bha i air a bhith ann an gaol ri Alasdair. Bha i air na faireachdainnean aice a chleith, ach mar a chaidh na mìosan seachad bha seo air fàs gu math duilich dhi. Bha i draghail a-nis. An dùil an robh fios aig Anna?

“Dè tha ceàrr, Anna?” dh’fhaighnich Catrìona agus a cridhe a’ tòiseachadh air plogartaich na h-uchd.

“A Chatrìona,” fhreagair Anna. “Tha fios agad gu bheil gaol mo chridhe agam ort, ach saoilidh mi gum biodh e na b’ fheàrr dhut fhèin nam falbhadh tu.”

“Ach carson a tha thu ag iarraidh orm falbh?” Bha inntinn Catrìona ann an tuaineal. Cha b’ urrainn dhi falbh! Cha b’ urrainn dhi smaoinichadh air latha a chur seachad nach fhaiceadh i Alasdair. Dh’fheumadh i inntinn Anna atharrachadh.

“Chan eil beatha agad an seo, a Chatrìona. Cha bu chòir tè òg mar thu fhèin a bhith air a sparradh le clann agus dleastanasan dhaoine eile.

“Na gabh thusa dragh mu mo dheidhinn-sa, Anna,” fhreagair Catrìona. “Tha mi cho toilichte còmhla riut fhèin agus Alasdair agus tha gaol agam air a’ chloinn. Chan eil àite eile air an t-saoghal a dh’iarrainn a bhith, air m’ onair.”

“A Chatrìona, feumaidh tu falbh. Fàg an t-àite seo agus lorg cuideigin. Dèan beatha agus teaghlach dhut fhèin. Tha thu airidh air. Tha mi ag iarraidh sin dhut. Tha mi airson gum bi na th’ agams’ agadsa. Nach eil thu fhèin ag iarraidh sin?”

Ò! Nam biodh fios aice, smaoinich Catrìona. **THA mi ag iarraidh an dearbh rud a th’ agadsa, Anna, bha i an impis èigheachd. A bheil thu cho gòrach nach fhaic thu sin?** Ach cha tuirt i guth. Choimhead i air Anna an clàr an aodainn agus gheall i dhi gun dèanadh i mar bu mhiann le a piuthar, ach bha fhios aice glè mhath gur e breug a bha i ag innse.

Bha deòir ann an sùilean Anna a-nis agus chuir i a gàirdeanan timcheall air Catrìona. “Na bi

diombach. Bidh mi gad ionndrainn gu mòr,” chagair i. Bha a faclan mar sgian ann an cridhe Catriona.

“Ist a-nis,” thuirt Catriona ann an guth socair, ged a bha a fuil a’ goil agus an t-eud na cridhe ga tacadh. “Cuir thusa do cheann sìos nam uchd agus dùin do shùilean airson greiseag. Bidh a h-uile nì ceart gu leòr. Nì mise cinnteach gum bi.”

Leis a’ ghrèin bhlàth air a h-aodann agus ceòl na mara na cluasan, cha b’ fhada gus an robh Anna na suain; a ceann na laighe gu cofhurtail ann an uchd Catriona.

Ruith Catriona a corragan tron fhalt fhada dhonn ghleasach aig Anna. Bha e cho donn agus gleasach ris an duileasg fhliuch a bha a’ fàs air na creagan mun cuairt orra. B’ fheàrr leatha gun robh falt cho brèagha oirrese agus gun robh a craiceann cho mìn agus bàn ri craiceann Anna. Thog i iall de dh’fhalt fada agus leig i leatha tuiteam air a’ chreig am measg na feamad. ‘S ann an uair sin a thàinig an smuain thuice, mar chlach às an adhar. Thòisich i air falt Anna fhighe ris an fheamainn. Nuair a bha i deiseil, bha falt Anna air a dhlùth cheangal ris an fheamainn air a’ chreig. Bha i fhathast na suain agus a’ coimhead cho sìtheil.

Bha an làn air tionndadh agus bha e a’ sìor thighinn na b’ fhaisg’ orra. Dh’fheumadh i teicheadh gun Anna a dhùsgadh. Cha robh dol às dhi ann a-nis. Bha gaol aice air a piuthair mhòir ach aig aon àm...

Nuair a thàinig an lìonadh, dhùisg Anna. Cha b’ urrainn dhi carachadh! Chunnaic i Catriona a’ teicheadh. Ghuidh i oirre a cuideachadh ach cha tilleadh Catriona!

Bha Alasdair agus a’ chlann troimh-a-chèile nuair nach do thill Anna an oidhche ud. Chaidh e fhèin agus feadhainn eile a-mach tràth an-ath-mhadainn agus lorg iad a corp fuar am measg na feamad. Bha cridhe Alasdair briste. Dè dhèanadh e gun Anna? Dè dhèanadh an triùir chloinne às aonais màthair ghràdhach agus iad cho òg? Ach, shaoil e gun robh iad fortanach ann an dòigh, gun robh Catriona air gealltainn fuireach còmhla riutha agus bha sin na chofhurtachd dha.

Chaidh na mìosan seachad agus phòs Alasdair Catriona. Ach, cha robh gaol aige oirrese mar a bh’ aige air Anna. A h-uile latha bha eud agus bròn ann an cridhe Catriona. Bhiodh i a’ faicinn Anna na brudair agus bu tric a dhùisgeadh i tron oidhche, cinnteach gun robh i ga cluinntinn a’ seinn agus ag èigheach a h-ainm.

Cha tàinig e a-steach air Alasdair idir gun robh làmh aig Catriona ann am bàs Anna. Ach, dhùisg e aon oidhche agus chaidh crith tro fheòil nuair a chuala e Catriona a’ tàladh an leanabh a b’ òige le òran mu bhàthadh Anna. Thuig e an uair sin dè dha-rìribh a bha air tachairt do dh’Anna bhochd.

Phàigh Catriona gu saillte airson na rinn i air a piuthar agus chaidh an triùir chloinne fhàgail, aon uair eile, gun ‘mhàthair’.

